

พฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

Administrative Behaviors Based on Good Governance of the School

Administrators under the Office of the Secondary School Educational Service Area 22

ประสิทธิ์ชัย โสดาวชิต *

ดร. ละม้าย กิตติพร **

ดร. สุรัตน์ ดวงชาตม***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา 2) เปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดต่างกัน ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 3) หาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรม การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2557 ในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม 51 โรงเรียน และจังหวัดมุกดาหาร 30 โรงเรียน รวมโรงเรียนจำนวน 81 โรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในวิจัย คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 405 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์ t-test (Independent Samples) และ F-test (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. พฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก
2. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมแล้วไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ หลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่าง
3. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามปฏิบัติงาน อยู่ในจังหวัดต่างกัน โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่าง

คำสำคัญ : พฤติกรรมกรรมการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล

* ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

*** กรรมการบริหารหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

4. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ หลักความรับผิดชอบ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่าง

5. ผลการเปรียบเทียบ ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า หลักคุณธรรม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 หลักความโปร่งใส และหลักความคุ้มค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านอื่นๆ ไม่แตกต่าง

6. แนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามหลักธรรมาภิบาลที่ควรนำมาพัฒนา มีทั้งหมด 4 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

ABSTRACT

This study aimed to 1) investigate administrative behaviors based on good governance of the school administrators, 2) compare administrative behaviors based on good governance as perceived by the school administrators and teachers working in the different provinces, different school size and different working experience, and 3) find out guidelines in developing administrative behaviors based on good governance among the school administrators. The population used in this study consisted of those concerned with administrative behaviors based on good governance among the school administrators in schools under the Office of the Secondary Educational Service Area 22 in the academic year 2014 in the area of 2 provinces: 51 schools in Nakhon Phanom and 30 schools in Mukdahan—a total of 81 schools altogether. Samples were 405 persons concerned with administrative behaviors. A tool used was a 5-level rating scale questionnaire. To analyze data, percentage, mean, standard deviation, t-test (Independent Samples) and F-test (One-Way ANOVA) were employed.

The findings were as follows:

1. The administrative behaviors based on good governance of the school administrators as perceived by the schools administrators and teachers were at the high level.

2. The effects of comparison in the perception of the school administrators and teachers classified by status showed no significant differences. When each aspect was considered, it was found that the principle of morality was significantly different at the .01 level. The principle of responsibility was different at the .01 level of significance. The rest showed no significant differences.

3. The effects of comparison on the perception of the school administrators and teachers classified by working experience differed significantly at the .05 level. When each aspect was considered, it was determined that the principle of morality was different at the .01 level of significance. The rest showed no significant differences.

4. The effects of comparison on the opinions of the school administrators and teachers classified by school size, in general, showed no significant differences. When separately considered, it was found that the principle on morality was significantly different at the .01 level. The principle on responsibility differed significantly at the .05 level. There were no significant differences in the rest.

5. The effects of comparison on the perception of the school administrators and teachers classified by working experience, as a whole and in each aspect, were different at the .05 level of significance. When separately considered, it was determined that the principle on morality was significantly different at the .01 level. The principle on transparency and principle on worthiness differed significantly at the .05 level. The rest showed no significant differences.

6. The guidelines on the development of administrative behaviors based on good governance of the school administrators and teachers that should be developed included the following 4 principles: principle on law, principle on transparency, principle on participation as well as principle on worthiness.

Keywords: Administrative Behaviors Based on Good Governance.

ภูมิหลัง

ประเทศไทยมีการตื่นตัวสนใจเรื่องธรรมาภิบาลเป็นอย่างมากในปัจจุบัน โดยเฉพาะภายหลังจากการบังคับใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2540 ประกอบกับการเกิดภาวะวิกฤติ ทางเศรษฐกิจของประเทศก็มีส่วนทำให้กระแสความสนใจเกี่ยวกับธรรมาภิบาลมีมากยิ่งขึ้นเป็นทวีคูณ และเป็นที่เชื่อกันว่าหากประเทศไทยมีการนำหลักธรรมาภิบาลมาปรับใช้กับการบริหารจัดการทั้งในภาครัฐภาคเอกชนและภาคประชาชนแล้ว จะทำให้ประเทศไทยมีการพัฒนาไปในทิศทางที่ดีและเกิดความเป็นธรรม ในด้านสังคม เศรษฐกิจและการเมือง (สถาบันพระปกเกล้า, 2551, หน้า 28) ในปัจจุบันองค์การภาครัฐและภาคเอกชนต่างให้ความสำคัญกับการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหารองค์กรโดยเฉพาะอย่างยิ่งภาครัฐซึ่งได้มีการปฏิรูประบบราชการเมื่อปี พ.ศ. 2545 (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2547, หน้า 10) มีเป้าหมายคือเพื่อให้ระบบการบริหารจัดการของภาครัฐต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชนเกิดผลสัมฤทธิ์ ต่อภารกิจของรัฐควมมีประสิทธิภาพความคุ้มค่า ในเชิงภารกิจการลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและการยุบหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่นการกระจายอำนาจการตัดสินใจการอำนวยความสะดวกการตอบสนองความต้องการของประชาชนและได้มีการประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (ก.พ.ร., 2546) เพื่อเป็นการผลักดันให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิถีทางและวัฒนธรรมการทำงาน

ในส่วนของกระทรวงศึกษาธิการ ด้วยความปรารถนาที่จะเห็นประสิทธิภาพ การบริหารจัดการภายในกระทรวงศึกษาธิการสูงขึ้น จึงได้มีการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการบริหารจัดการภายใน โดยจะต้องเป็นโครงสร้างที่ลดความซ้ำซ้อนของการทำงานทั้งในแนวนอนหรือแนวตั้ง เอื้อให้เกิดการใช้ทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่และที่จะได้รับมาในอนาคตให้เต็มศักยภาพ เป็นโครงสร้างที่มีการกระจายอำนาจ ลดขั้นตอนการบริหาร ทำให้เวลาที่จะใช้ในการตัดสินใจแต่ละเรื่องสั้นและรวดเร็ว สร้างความเป็นมืออาชีพให้บุคลากรในแต่ละระดับ ทำให้การบริหารโปร่งใส ควบคุมการใช้จ่ายให้สมเหตุสมผลและสอดคล้องกับราคาจริงและมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการบริหารจัดการ และมุ่งหวังว่า เมื่อดำเนินการตามแนวทางข้างต้นแล้ว จะทำให้ประสิทธิภาพ

การบริหารจัดการสูงขึ้น มีเงินงบประมาณเหลือจ่ายจากการบริหารจัดการมากขึ้น สามารถนำไปจัดหาอุปกรณ์ ห้องปฏิบัติการ พัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้เพียงพอ ครูจะได้จัดการเรียนการสอน ด้วยการปฏิบัติทดลองตามแนวทางของการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ นักเรียนก็จะได้มีทักษะการปฏิบัติและการคิดค้นหาความรู้ด้วยตนเอง เป็นคนที่มีศักยภาพ ดังนั้น กฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ จึงกำหนดให้สถานศึกษาเป็นนิติบุคคลเพื่อให้สถานศึกษามีความเป็นอิสระ คล่องตัว สามารถบริหารและจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้สะดวกรวดเร็ว มีประสิทธิภาพ ตามหลักการกระจายอำนาจ และการบริหารที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School Based Management) โดยมุ่งให้การบริหารจัดการศึกษาเบ็ดเสร็จที่สถานศึกษา ซึ่งได้กำหนดให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจหน้าที่ในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปได้ตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่น ที่มีข้อกำหนดเกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของสถานศึกษาไว้เป็นการเฉพาะ แต่การกระทำใดๆ ตามสิทธิและหน้าที่ซึ่งมีกฎหมายบัญญัติไว้ดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องดำเนินการภายในขอบเขตแห่งอำนาจหน้าที่ต่อระมัดระวังมิให้การกระทำเป็นการละเมิดสิทธิและเสรีภาพตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับของราชการ นโยบาย แนวทางปฏิบัติต่างๆ ทั้งนี้ เพื่อให้เกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อผู้เรียน

ปัจจุบันองค์การหรือหน่วยงานใดที่สามารถดำเนินงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์การได้ย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยต่างๆ หลายประการ ซึ่งประกอบด้วย คน เงิน วัสดุอุปกรณ์ และการจัดการ สำหรับผู้บริหารนับว่าเป็นบุคคลสำคัญของหน่วยงานต่างๆ เป็นอันมาก เพราะเป็นหัวหน้าของหน่วยงานที่ควบคุมดูแลดำเนินงานให้เป็นไปด้วยความราบรื่น และลุล่วงสำเร็จตามเป้าหมายผู้บริหาร หรือผู้นำ หรือผู้จัดการองค์การ หรือหัวหน้างาน ไม่ว่าหน่วยงานเล็กหรือหน่วยงานใหญ่ หน่วยงานราชการหรือเอกชนก็ตาม ย่อมมีบทบาทที่เป็นผลต่อการสำเร็จหรือประสิทธิภาพของงานเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาจะมีการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่มีคุณภาพในทุกด้าน ทั้งด้านวิชาการ และด้านคุณธรรมซึ่งสอดคล้องกับ วีระยุทธ ชาตะกาญจน์ (2552, หน้า 38) ได้กล่าวไว้ว่า คุณภาพของผู้บริหารการศึกษา หมายถึง ความพร้อมในการบริหารจัดการที่มีคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพกระบวนการพัฒนาคุณภาพและการควบคุมคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษา อาจกล่าวได้ว่า ทรัพยากรทางการบริหารที่สำคัญที่สุด คือ ผู้บริหารเพราะผู้บริหารเป็นหลักชัยของหน่วยงาน และเป็นดวงประทีปของผู้ปฏิบัติงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้บริหารที่ดีจะต้องเป็นผู้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน และพยายามทำตนให้เป็นที่เลื่อมใสศรัทธาของผู้ร่วมงาน หรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างแท้จริง ประสิทธิภาพและการปฏิบัติงานของการบริหารงานของผู้บริหารย่อมขึ้นอยู่กับองค์ประกอบและทักษะการบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินงานของผู้บริหารนั้น จำเป็นต้องมีกระบวนการในการชักนำบุคคลในองค์การให้มีความตั้งใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จ โดยเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นร่วมกันตัดสินใจร่วมกันปฏิบัติงานในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีหน้าที่ให้บริการการศึกษาแก่ประชาชน และเป็นสถานศึกษาของรัฐ จึงต้องนำหลักการว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ซึ่งเรียกกันโดยทั่วไปว่า “ธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการบริหารและจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคล หลักการดังกล่าวได้แก่ 1) หลักนิติธรรม (Rule of law) 2) หลักคุณธรรม (Morality) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) 6) หลักความคุ้มค่า (Effectiveness) (กรมการพัฒนาชุมชน, 2549, หน้า 3-4)

หลักธรรมาภิบาลอาจบุรณาการเข้ากับการดำเนินงานของสถานศึกษา ได้แก่ การดำเนินงาน ด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ซึ่งเป้าหมายในการจัดการศึกษา คือ ทำให้ผู้เรียนเป็นคนดี เก่ง และมีความสุข

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหาร ในด้านหลักนิติธรรม ด้านหลักคุณธรรม ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักการมีส่วนร่วม ด้านหลักความรับผิดชอบ และด้านหลักความคุ้มค่า โดยนำผลจากการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางปรับปรุงการบริหารงานสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการบริหารงานที่ดียิ่งขึ้นต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ ดังนี้

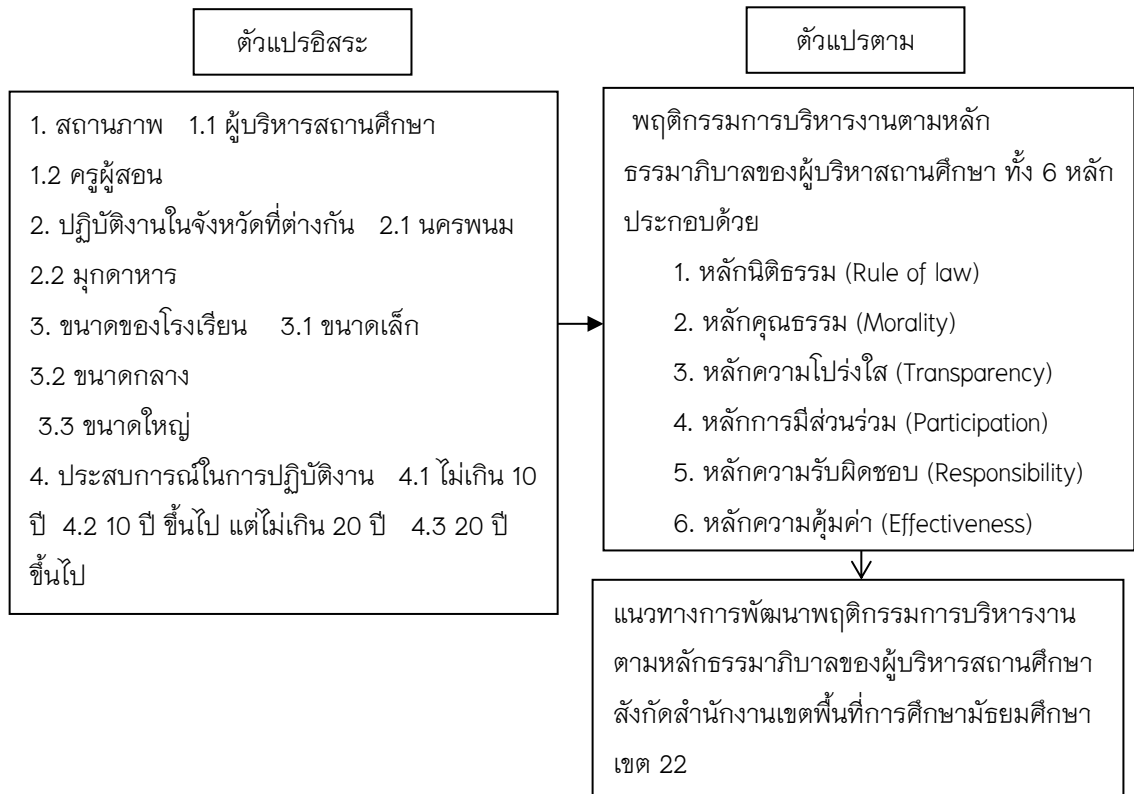
1. พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดต่างกัน ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
3. แนวทางการพัฒนาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 22 เป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน
2. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดต่างกัน ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
3. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

กรอบแนวคิดของการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ปีการศึกษา 2557 จำนวน 2,934 คน ในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม 51 โรงเรียน และจังหวัดมุกดาหาร 30 โรงเรียน รวมโรงเรียนจำนวน 81 โรงเรียน

1.1 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ปีการศึกษา 2557 จำนวน 405 คน ในพื้นที่ 2 จังหวัด คือ จังหวัดนครพนม 51 โรงเรียน และจังหวัดมุกดาหาร 30 โรงเรียน รวมโรงเรียนจำนวน 81 โรงเรียน ดังนี้ 1.1.1 จังหวัดนครพนม ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 51 คน ครูผู้สอน 204 คน 1.1.2 จังหวัดมุกดาหาร ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 30 คน ครูผู้สอน 120 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างใช้การกำหนดตามตาราง Krejcie and Morgan การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ กำหนดเป็นตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม ดังนี้

2.1 ตัวแปรอิสระ

- 2.1.1 สถานภาพ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน
- 2.1.2 ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดต่างกัน ได้แก่ จังหวัดนครพนม และจังหวัดมุกดาหาร
- 2.1.3 ขนาดของโรงเรียน ได้แก่ ขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่

2.1.4 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ได้แก่ ไม่นเกิน 10 ปี 10 ปี ขึ้นไป แต่ไม่เกิน 20 ปี 20 ปี ขึ้นไป

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม (Rule of law) 2) หลักคุณธรรม (Morality) 3) หลักความโปร่งใส (Transparency) 4) หลักการมีส่วนร่วม (Participation) 5) หลักความรับผิดชอบ (Responsibility) 6) หลักความคุ้มค่า (Effectiveness)

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้ 1.1 นำหนังสือจากสำนักงานบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ถึงผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 1.2 จัดส่งแบบสอบถาม ไปยังผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างตามโรงเรียนต่างๆ และให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถาม และผู้วิจัยไปรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง

2. การจัดทำกระดาษข้อมูล ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 2.1 เมื่อได้รับแบบสอบถามคืนแล้ว ผู้วิจัยคัดเลือกแบบสอบถามฉบับที่สมบูรณ์เท่านั้นมาใช้วิเคราะห์ต่อไป 2.2 นำแบบสอบถามที่สมบูรณ์มาลงรหัสให้คะแนนตามน้ำหนักคะแนนแต่ละข้อบนที่ลงในคอมพิวเตอร์ โดยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม 2.3 ทำการวิเคราะห์ข้อมูลแล้วนำผลการคำนวณมาวิเคราะห์ข้อมูลตามความมุ่งหมายและสมมติฐานของการวิจัยต่อไป

3. นำข้อมูลที่ได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์และคำนวณค่าทางสถิติการวิเคราะห์และการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิจัย สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าคะแนนเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. สถิติที่ใช้หาคุณภาพเครื่องมือวิจัย ได้แก่ ค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Item total correlation) ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามฉบับ โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha coefficient) ตามวิธีของครอนบาค (Cronbach)

3. สถิติที่ใช้ทดสอบสมมติฐาน เพื่อใช้ในการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย (\bar{X}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ใช้สถิติ F-test ชนิด (One-Way ANOVA) และใช้สถิติ t-test ชนิด (Independent Samples)

สรุปผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.54$) เมื่อพิจารณาทั้ง 6 หลัก พบว่า

1.1 หลักนิติธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.32$)

1.2 หลักคุณธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$)

- 1.3 หลักความโปร่งใส พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$)
- 1.4 หลักการมีส่วนร่วม พบว่า ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.50$)
- 1.5 หลักความรับผิดชอบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$)
- 1.6 หลักความคุ้มค่า พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.53$)
2. ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมแล้วไม่แตกต่างกัน
3. ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดต่างกัน โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
4. ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน
5. ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
6. แนวทางการพัฒนา ที่ควรพัฒนา มีทั้งหมด 4 หลัก คือ หลักนิติธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า

อภิปรายผลการวิจัย

1. พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ทุกคนมีการศึกษาต่อและจบการศึกษาในระดับการศึกษามหาบัณฑิต มีประสบการณ์ในการทำงานสูง เป็นผู้มีความซื่อสัตย์สุจริต กว้างไกลในการบริหารงาน รู้จักวิธีครองตน ครองคน และครองงาน ส่งผลให้พฤติกรรมการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนิกร นวโชติรส (2550, บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่องการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ความคิดเห็นต่อการบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาล ของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น ตามนโยบายคณะผู้บริหารเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า ทั้งผู้บริหารและครูผู้สอน มีความพึงพอใจตรงกันว่า ทุกโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่นได้มี การปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.1 หลักนิติธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารจะต้องมีตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานและการใช้จ่ายเงิน ตามระยะเวลาที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย โนนทิง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

1.2 หลักคุณธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารควบคุมดูแลบุคลากร การเงิน การพัสดุ สถานที่ และทรัพย์สินอื่นของสถานศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงส่งผลให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความยกย่อง ศรัทธา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิชัย โนนทิง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลัก

ธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า สภาพการ บริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.3 หลักความโปร่งใส พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การจัดเตรียมเอกสารหลักฐานตามคำร้องขอของหน่วยงานภายนอกที่ทำการประเมินคุณภาพภายนอกของ สถานศึกษา ในการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลเพื่อพิจารณาและเสนอความคิดเห็นหรือปฏิบัติการอย่าง ใด อันอยู่ในอำนาจและหน้าที่ของคณะกรรมการสถานศึกษา หรือสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย โนนิง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

1.4 หลักการมีส่วนร่วม พบว่า ประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ในการจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน/โครงการที่กำหนดโดย ไม่มีการปรับเปลี่ยน การมอบหมายให้ครูผู้มีความเชี่ยวชาญเรื่องแผนรับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้ มีแผนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิชัย โนนิง (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง สภาพการ บริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3 พบว่า สภาพการบริหารงาน ตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หนองคาย เขต 3 อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน คือ หลักความรับผิดชอบ และ หลักความคุ้มค่า

1.5 หลักความรับผิดชอบ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การได้ให้คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานได้มีส่วนร่วมในการวางระเบียบ ออกประกาศ และข้อบังคับของ สถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชิน เรืองบุญส่ง (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลัก ธรรมาภิบาลตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียน ตามหลัก ธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก

1.6 หลักความคุ้มค่า พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า มีการ มอบหมายให้ผู้ได้บังคับบัญชาที่รู้ใจปฏิบัติหน้าที่ที่มีความสำคัญ เพื่อสะดวกในการติดตามตรวจสอบ การยกย่องเชิดชูเกียรติข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสงเสริม มีพร้อม (2552, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา เรื่องการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศรีนครินทร์ เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบ จำแนกตามสถานภาพ โดยภาพรวมแล้วไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล มีความคิดเห็นส่วนมากไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นโดยรวมมีความไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิรัตน์ รัตนมณี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารสถานศึกษาตาม หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 3 ทั้ง 6 หลัก พบว่าความคิดเห็นของ ผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า แตกต่างกัน คือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม ส่วนหลักความรับผิดชอบและหลักความคุ้มค่า พบว่า

ไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบ ปฏิบัติงานอยู่ในจังหวัดต่างกัน โดยภาพรวม มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล มีความคิดเห็นส่วนมากแตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นโดยรวมมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชิน เรืองบุญส่ง (2551, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตาม ความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน พบว่า การปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก เรียงลำดับ คือ หลักคุณธรรม หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม และหลักความคุ้มค่า ผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการเปรียบเทียบ ขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าหลักการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล มีความคิดเห็นส่วนมากไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นโดยรวมมีความไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร พุดมี (2551, หน้า 131) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 2 พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนที่อยู่ใน โรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลแตกต่างกัน กล่าวคือ ผู้บริหารโรงเรียน ขนาดเล็กมีการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล มากกว่าผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่

5. ผลการเปรียบเทียบ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า หลักการปฏิบัติงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตามหลักธรรมาภิบาล มีความคิดเห็นส่วนมากไม่แตกต่างกัน จึงทำให้ความคิดเห็นโดยรวมมีความไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิรัตน์ รัตนมณี (2550, บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในเขตตรวจราชการที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พบว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานเขตตรวจราชการที่ 3 ทั้ง 6 หลัก พบว่าความคิดเห็นของผู้บริหารและครูมีความแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณาตามหลักธรรมาภิบาล พบว่า แตกต่างกันคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม ส่วนหลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า พบว่า ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 หลักนิติธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการประเมินผลการปฏิบัติงานข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เมื่อเห็นว่าผู้รับการประเมินมีความพร้อมควรเพิ่มการให้ความช่วยเหลือ

1.2 หลักความโปร่งใส ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการบริหารกิจการของสถานศึกษาให้เป็นไปตามกฎหมาย กฎ ระเบียบ ข้อบังคับของทางราชการ และของสถานศึกษา

1.3 หลักการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการมอบหมายให้ครูผู้มีความเชี่ยวชาญเรื่องแผนรับผิดชอบจัดทำแผนพัฒนาโรงเรียนเพื่อให้มีแผนที่มีประสิทธิภาพ

1.4 หลักความคุ้มค่า ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถและทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยคำนึงถึงสิทธิ โอกาสและความเสมอภาค

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยใช้หลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน

2.2 ควรเก็บข้อมูลให้มีความหลากหลาย เช่น จากการสำรวจ อาจเปลี่ยนมาเป็นการสัมภาษณ์จากกลุ่มตัวอย่างหรือผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เช่น การสัมภาษณ์ผู้บริหารตัวต่อตัวหรือจากกลุ่มคณะกรรมการของโรงเรียน สัมภาษณ์คณะครู เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมการพัฒนาชุมชน. (2549). *ความเป็นมาของหลักธรรมาภิบาล*. เข้าถึงได้จาก <http://www.kmutt.ac.th/sd/html/pdf/tarn.pdf>. Krejcie and Morgan
- นิกร นวโชติรส. (2550). *การบริหารด้วยหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลนครขอนแก่น*. วิทยานิพนธ์ ศษ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2553). *การวิจัยเบื้องต้นฉบับปรับปรุงใหม่*. พิมพ์ครั้งที่ 8. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.
- วิชัย โนนทิง. (2550). *สภาพการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย เขต 3*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- วิรัตน์ รัตนมณี. (2550). *การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. พระนครศรีอยุธยา : วิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2551). *รายงานการวิจัยตัวชี้วัดธรรมาภิบาล*. กรุงเทพฯ : ศูรสภา.
- สงเสริม มีพร้อม. (2552). *การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษสุรินทร์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. สุรินทร์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- สุขิน เรืองบุญส่ง. (2551). *การศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาระยอง เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.
- อัมพร พุดมี. (2551). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษอุดรธานี เขต 2*. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- Cronbach, Lee J. (1990). *Essentials of Psychological Testing*. 5th ed. New York : HarperCollins.